

Наталка Сняданко

**КОЛЕКЦІЯ
ПРИСТРАСТЕЙ**

Харків
«Фоліо»

ДИТЯЧІ ПРИСТРАСТІ

*Коли варто починати, на що не варто звертати увагу,
або Як закохатися в Джорджа Майкла?*

Хлопчик Толя був найвищим, найщокатішим і найкучерявішим у нашому класі. Він соромився, коли сорочка шкільної форми розходилася, а гудзики маринарки не сходилися на його круглому животі, коли мама примушувала влітку одягати під штани довгі підколінки замість шкарпеток, а взимку — теплі вовняні рейтузи, в'язані бабцею. Я добре його розуміла, бо мене мама теж примушувала одягати під сукню шкільної форми довгі панталони із грубої вовни, які в народі називалися «реформами», і їх часом було видно з-під короткої спіднички. Можливо, мені лише здавалося, що їх було видно, але необхідність одягнути щось настільки потворне могла отруїти життя кому завгодно. Я не знаю, що робив зі своїми рейтузами Толя, а я, починаючи з класу десь шостого, щоранку знімала панталони в під'їзді й запихала їх в отвір поштової скриньки, а після школи виймала звідти. Аж поки одного разу мама не повернулася з роботи раніше і не знайшла мої «реформи» поряд із журналом «Наука і життя».

Толя був дуже сором'язливим хлопчиком і щоразу червонів, коли його викликала до дошки вчителька з математики. На перервах, коли всі інші хлопці бігли

надвір грати у футбол або перескакували одне одному через спину, що називалося «бавитися в козла», Толя знаходив куточок, де його ніхто не бачив, витягав із по-таємної кишеньки своєї маринарки тоненьку книжечку темно-зеленого кольору і читав її впродовж усієї перерви, намагаючись залишитися непоміченим, бо така поведінка навряд чи знайшла б схвалення в очах наших із ним однокласників. Для своїх читань Толя переважно піднімався на останній шкільний поверх, і там, у закамарку біля кабінету фізики, завжди було тихо й безлюдно, бо вчителька фізики, яка завідувала цим кабінетом, вважала, що перерва існує не для того, щоб учні могли вибігатися і викричатися, а для того, щоб учителі могли відпочити і підготуватися до наступного уроку. Тому вона дуже суворо стежила за тим, щоб біля її кабінету не бавилися «у козла», «у резинки» чи навіть у «фантики». Порушники спокою в цьому куточку могли нарватися на серйозні неприємності, і кілька з них таки нарвалося. Одному з них навіть довелося підліковувати наслідки пережитого стресу в психолога. Після цього усі стали бавитися подалі від кабінету фізики.

Але в першому класі ми з Толею не могли цього знати, бо ще не вивчали фізики і навіть не переходили з кабінету в кабінет, як старшокласники, а відсиджували всі уроки в одному і тому ж класі «молодшої школи», розміщеної в протилежному від школи «старшої» крилі, і зі всього нашого класу на екскурсії в «доросле» крило ходили лише ми з Толею. Кожен із нас ховав свою тоненьку книжечку темно-зеленого кольору, а потім навіть виявилось, що то були дві однакові

книжечки під назвою «Козетта». Уривок із роману Віктора Гюґо я впізнала здалеку завдяки уніфікованості радянських видань та однотипності книжкових добірок у книгозбірнях наших батьків, яка виникла ще у часи, коли книги «брали на макулатуру», тобто отримували за здачу певної кількості старого паперу право купити дефіцитну книгу.

Я не знаю, чому ми з Толею для своїх потаємних читань під час перерви вибрали саме цю книжку. Мабуть, ця книга була найменшою, найлегшою і, відповідно, найзручнішою для транспортування під шкільною формою. Але тоді цей збіг обставин видався мені таємничим, загадковим і сповненим прихованого змісту.

Толя першим у нашому класі навчився читати і завжди отримував відмінні оцінки на уроках каліграфії. Він не був відмінником і віддавав перевагу гуманітарним дисциплінам, але це не врятувало його від булінгу однокласників, які постійно жартували і з його зовнішності, і зі старанності у навчанні.

Після закінчення 1 класу мама Толі поговорила з директором, і його перевели відразу до 3-го, щоб він не виділявся серед набагато нижчих і мініатюрніших однокласників. Програму пропущеного року Толя наздогнав за літо. Його батьки працювали разом із моїми і час від часу заходили до нас у гості, а одного разу ми навіть улітку поїхали разом відпочивати двома автомобілями. Як тоді було модно, в пансіонат поблизу Одеси. Усю дорогу Толя намагався зацікавити мене то грою в шахи, то шашками, то розмовою про книжки. Але нас із ним так

нудило, що батькам доводилося зупинятися щопівгодини, аби мами виводили нас по черзі на свіже повітря, де ми й залишали вміст наших шлунків, а потім сідали назад до машини і завбачливо стискали в кулаках поліетиленові торбинки на випадок, якщо вчасно зупинитися не вдасться. Можливо, саме через ці незручності нам так і не вдалося знайти спільної мови, і протягом усього відпочинку дружба наша так і не зміцніла. Щоразу, коли Толя пропонував мені зіграти на території пансіонату у прокатний бадмінтон, мені пригадувалося, як дорогою він ледь устигав вчасно вискочити з машини з уже переповненим поліетиленовим мішечком у руках, ризикуючи виблювати наступну порцію просто мені на шорти, і я відмовлялася.

Крім того, мені дуже не подобалися як труси в жовтий горошок, які мама Толі одягала на нього замість плавок, так і Толин живіт, який округло нависав над трусами в жовтий горошок. А ще мені постійно ставили Толю в приклад, щойно ми переступали поріг їдальні:

— Дивися, — починала і закінчувала моя мама кожену з процедур споживання їжі, — Толя вже все з'їв, а ти ще думаєш над тарілкою.

Дорівнятися до Толі, який у 30-градусну спеку з виразом неймовірного блаженства на обличчі поглинав по дві порції холодних макаронів із хлібом, запиваючи їх теплим киселем зі сушених грушок, я, певна річ, не могла.

Одним словом, жодної симпатії Толя в мене не викликав, навіть попри цілковиту відсутність у пансіонаті дітей нашого з ним віку.

Коли мені ставало зовсім нудно, я не здавалася, і замість того, щоб іти до Толі, починала перечитувати прихоплений батьками з дому журнал «Наука і життя». Художньої літератури мама не взяла свідомо, аби я «не псувала очі». Лікар-окуліст порадила зробити паузу в читанні, щоб не довелося носити окуляри.

Особливо часто я перечитувала статтю, присвячену новим відкриттям у галузі кристалохімії. Припускаю, що так трапилося не через особливе моє зацікавлення цією темою, а тому, що ця стаття була надрукована на перших сторінках журналу. Одного разу, коли батьки в черговий раз намагалися примусити мене з'їсти котлету за обідом, я не витримала і процитувала:

— Геокристалохімії як новому напрямку розвитку традиційної кристалохімії належить пріоритет у розгляді еволюції мінералів у гірських породах різних геологічних формацій, а також велика роль у розв'язанні проблем синтезу речовин із заданими властивостями з урахуванням енергії кристалічних ґраток, дослідженням ізоморфізму, поліморфізму за допомогою рентгеноструктурного, електроннографічного та нейтронографічного хімічного і комплексу фізичних методів дослідження. А ви тут дурницями переймаєтеся.

Потім я переможно випила компот і залишила батьків ошелешено спостерігати за тим, як Толя наминає свою порцію котлет із перловкою.

Можливо, уривок із цього монологу долинув і до Толиних вух, бо після цього він більше не запрошував мене зіграти в прокатний бадмінтон. Батьки заховали

від мене журнал «Наука и жизнь», але апетиту на холодні макарони це мені не дало.

Шкодувати про свою тодішню юнацьку зарозумілість я почала значно пізніше, за кілька років, коли у 8 класі зрозуміла, що вперше закохалася.

Майкл Джексон, поезія і «Ласковий май»

Насправді травень того року для жіночої частини нашого класу був зовсім не ласкавим. Відбувалися дивні речі. Смаки моїх однокласниць поділилися на три частини: одна була до безтями закохана в Майкла Джексона, інша — у Джорджа Майкла, третя, найменша, обрала об'єктом своїх симпатій соліста повально модної на той час групи «Ласковий май». І невідомо, кому з них усіх велося найгірше.

Симптоми цього захворювання, незалежно від об'єкта закоханості, завжди були ті самі. Абсолютно всі, навіть найстаранніші відмінниці, раптом різко зменшували довжину шкільної форми, припиняли носити у волоссі обов'язкові для буднів голубі і для свят — сніжно-білі стрічки, цупили в мами мешти на високих обцасах та, ігноруючи невідповідності розмірів, намагалися носити їх спершу після школи, а далі й на уроки.

Наступний етап хвороби відзначався яскраво помальованими в найнеймовірніші відтінки рожевого нігтями, густо нафарбованими, а часом і накладними віями, тоненько вискубаними бровами, дехто навіть наважувався на світло-рожеві тони помади. Це — у школі.

Після школи ж макіяж ставав значно інтенсивнішим і викликав асоціації з героями романів про індіанців Джеймса Купера чи Карла Мая, спідниці сильно коротшали, з-під деяких курток їх могло бути не видно зовсім, до цього додавалися мамині парфуми в надто великих кількостях і випалені в під'їзді перші цигарки.

Остання, найбільш серйозна стадія захворювання приносила з собою стіни, рясно обклеєні плакатами із журналу «Равеснік», який передплачували тоді всі представники відповідного віку, індивідуальні колекції плакатів з інших видань і ще кардинальніші зміни в зовнішності. Останнє залежало від різновиду захворювання.

Мої однокласниці, які старанно колекціонували зображення Майкла Джексона, переважно фарбували волосся в чорний колір і робили сильну хімічну завивку. Ті ж, які збирали колекції зображень Джорджа Майкла, на зачіску звертали менше уваги, зате дбали про наявність у своєму гардеробі якомога більшої кількості чорних гольфів, джинсів і маринарок, які вони носили в поєднанні з гладко зачесаним назад волоссям і кількома парами сережок у вухах.

Прихильниці творчості «Ласкового мая» взагалі менше уваги звертали на зовнішність, частково наслідуючи в цьому своїх кумирів, а частково — через гірше матеріальне становище своєї родини порівняно з родинами дівчаток, закоханих у «західну попсу». Ознаки їхнього захворювання були зовні найменш помітними; неспостережливе око взагалі могло сприйняти їх за цілком нормальних підлітків.

ЗМІСТ

ДИТЯЧІ ПРИСТРАСТІ.	3
Майкл Джексон, поезія і «Ласковий май»	8
Література в зошиті і література в житті. Таємниці чоловічого серця.	16
ПРИСТРАСТІ ПО-УКРАЇНСЬКИ. «ЛАЗАРЕТ»	19
Грамотність у чоловікові — не основне.	24
Шекспір, Ромео, Галицько-Волинський літопис і ящики під балконом першого поверху.	37
Теорія і практика. Перші полеміки довкола цноти.	47
Суд мертвих над живими. Ґрати на вікнах першого поверху. Звинувачення невинних	53
Епілог	57
МАТЕМАТИЧНІ ПРИСТРАСТІ	59
Про «Віндовс для невічливих» та інші історичні подробиці.	64
За кілька років	75

СТРАСТІ ПО-РУССКІ	78
Тема пристрасті в загальнонаціональному контексті. Спроба дискурсу	85
ПРИСТРАСТІ ПО-НІМЕЦЬКИ. МАРІО.....	104
Магічне слово Баден-Баден	109
Подорожні нотатки	111
Перші підбаденські враження	117
Друга стаття, інша ментальність і кілька корисних зауваг із приводу того, як оволодіти основами педантизму	123
Голубі очі, марокканська кров чи, може, все це тільки здається?	129
ПРИСТРАСТІ ПО-ІТАЛІЙСЬКИ. БЕРТО	146
Про те, як не варто обирати собі житло	149
Про особливості працевлаштування.....	157
Листи	161
Про лірику, платонічні стосунки й жіночу підступність	164
На світі стільки різний чоловік... ..	167
Coitis graesox — це не завжди погано, або Про найкоротшу з усіх відомих мені спроб згвалтування	169
АРИСТОКРАТИЧНІ ПРИСТРАСТІ.....	180
Існування на межі крайньої бідності.....	189
Вазонки, вишні і стіл на металевій ніжці	194

Бах, шаблековтання і «Звенигора»	199
Герман і Україна. Перше знайомство	202
Герман та емансипація.	212
ЕПІЛОГ	219
ДОДАТОК ПЕРШИЙ. ТЕОРЕТИЧНИЙ	225
ДОДАТОК ДРУГИЙ. ПРАКТИЧНИЙ: ЯК ОДРУЖИТИСЯ З ГАЛИЧАНКОЮ	238